

KULTURMILJØER FORMER FREMTIDEN

Haderslev bymidte

Opsamling på spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterviews

flåk

METODE

Opsamling på spørgeskemaundersøgelse og fokusgruppeinterviews

→ ET FOKUS PÅ DEN OPLEVEDE BYMIDTE

Som en indledende del af projektet "Kulturmiljøer former Fremtiden – Haderslev Bymidte" er der gennemført en række aktiviteter med henblik på at inddrage beboere, bygningsejere, erhvervsdrivende og øvrige aktører i og omkring Haderslev bymidte. Formålet har været at skabe et lokalt forankret grundlag for den fremtidige udvikling af bymidten gennem en forståelse af, hvordan bymidten opleves i dag, hvilke kvaliteter og udfordringer der kendetegner den, og hvilke forhold beboere, brugere og bygningsejere tillægger betydning i den fremtidige udvikling. Derudover har det været formålet at etablere et vidensgrundlag, der gør det muligt at følge udviklingen over tid og sammenligne resultaterne ved fremtidige målinger.

→ SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Undersøgelsen omfatter en spørgeskemaundersøgelse, som er udsendt til alle bygningsejere og lejere (over 18 år) inden for kulturmiljøafgrænsningen i Haderslev bymidte – i alt cirka 3.000 personer. Derudover er spørgeskemaet blevet delt via forskellige digitale platforme, hvilket har givet yderligere interesserede mulighed for at deltage. I alt har vi modtaget 744 besvarelser, fordelt på 57% kvinder og 42% mænd. Blandt respondenterne er mere end 55% bosiddende inden for kulturmiljøafgrænsningen og 15% er bygningsejere inden for kulturmiljøafgrænsningen.

Spørgeskemaet er udviklet med afsæt i Realdanias fælles spørgeramme for bymidteundersøgelser, hvortil der er tilføjet stedspecifikke spørgsmål. Det betyder, at resultaterne både kan anvendes som et lokalt vidensgrundlag og komparativt som en del af Realdanias indsats 'Kulturmiljøer former fremtiden' på tværs af udvalgte bymidter.

→ FOKUSGRUPPEINTERVIEWS

For at supplere spørgeskemaundersøgelsen er der gennemført fokusgruppeinterviews med tre centrale aktørgrupper i bymidten: beboere, erhvervsdrivende og unge. I alt deltog cirka 20 personer i fokusgrupperne. Størstedelen af deltagerne deltog forudgående i et informationsmøde, hvor de blev introduceret til projektet og fik udleveret en hjemmeopgave som forberedelse til fokusgruppearbejdet. Herefter deltog de i et cirka to timer langt fokusgruppeinterview samt en fælles byvandring til udvalgte steder i bymidten. Hjemmeopgave samt opsamling på de forskellige hjemmeopgaver kan ses i vedhæftede bilag.

Fokusgrupperne har bidraget med både et bredt indblik i deltagernes holdninger og erfaringer samt en dybere forståelse af de værdier, fortællinger og fællesskaber, der knytter sig til Haderslev bymidte. Samtidig har de givet mulighed for at belyse bymidtens kvaliteter og udfordringer ud fra forskellige perspektiver.

Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at dialogen i fokusgrupperne i høj grad tager afsæt i deltagernes egne erfaringer, interesser og relationer til bymidten. Sammensætningen af deltagerne har derfor naturligt haft betydning for, hvilke temaer der fyldte mest i drøftelserne. Eksempelvis deltog der ikke erhvervsdrivende fra gågaden i fokusgrupperne, mens størstedelen af deltagerne i fokusgruppen med erhvervsdrivende havde en tæt tilknytning til området omkring Jomfrustien. Dette afspejlede sig i dialogen, hvor udviklingen af havneområdet og forbindelserne til bymidten blev et gennemgående tema.

→ INTERVIEWS MED NØGLEAKTØRER

Foruden spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppeinterviewene er der indledningsvist gennemført interviews med en række nøgleaktører fra Haderslev, bl.a. Haderslev Handel (se bilag med lister over aktører). Disse interviews indgår ikke i denne opsamling, men udgør sammen med de andre aktiviteter et solidt vidensgrundlag, der bidrager til en forståelse af stedet, dets mennesker og de lokale dynamikker.

→ ET SOLIDT VIDENSGRUNDLAG

Baselineundersøgelsen samler resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen og fokusgruppeinterviewene og giver et samlet billede af, hvordan Haderslev bymidte anvendes og opleves i dag. Undersøgelsen belyser bymidtens kvaliteter, udfordringer og udviklingspotentialer og bidrager med et vigtigt lokalt vidensgrundlag for det videre arbejde med at identificere og kvalificere udviklingsmuligheder. Resultaterne supplerer de faglige analyser og den eksisterende viden med lokale erfaringer og perspektiver fra beboere, brugere, bygningsejere og erhvervsdrivende.

HADERSLEV

Et godt sted at bo

→ EN BY SOM FOLK ER GLADE FOR AT BO I

Dykker vi ned i spørgeskemaundersøgelsen viser den tydeligt, at Haderslev generelt opfattes som en attraktiv kommune med mange kvaliteter.

Et af de mest markante resultater er, at hele 96 % af respondenterne er helt eller delvist enige i, at Haderslev er en smuk by. Samtidig angiver 84 %, at de er stolte af at bo i Haderslev, mens 81 % ville anbefale andre at flytte til byen. Desuden forventer mere end otte ud af ti borgere (82 %) fortsat at bo i Haderslev om fem år. Den samlede tilfredshed med at bo i Haderslev ligger på et gennemsnit på 8 ud af 10. Resultaterne viser, at Haderslev står på et solidt fundament. Borgerne oplever byen som attraktiv og ser den som et godt sted at bo og leve.

→ FÆLLESSKAB OG NABOSKAB

Selvom den generelle tilfredshed er høj, er billedet mere nuanceret, når det gælder oplevelsen af fællesskab. 59 % af respondenterne oplever, at Haderslev har et stærkt fællesskab, mens en betydelig gruppe enten er neutrale eller uenige i dette udsagn.

Til gengæld viser resultaterne, at de lokale naboskaber fungerer godt. Næsten 70 % er tilfredse med deres naboskab, og omkring 78 % føler sig trygge ved at færdes alene i deres boligområde efter mørkets frembrud. Undersøgelsen peger derfor på, at fællesskaberne er stærke lokalt i boligområderne, men at oplevelsen af et samlet fællesskab på tværs af hele byen er mindre udtalt.

”

Haderslev bymidte har en særlig kvalitet i de historiske bygninger, de små gadeforløb, brosten, passager, gårdrum og nærheden mellem bolig, handel, parkering og byliv. Det giver byen en stemning og karakter, som er værd at bevare og udvikle

(citāt fra spørgeskema)

DET BYGGEDE MILJØ

Kulturarv som driver for udvikling

→ KULTURARVEN OG HISTORIEN BETYDER NOGET

Et af spørgeskemaundersøgelsens vigtigste resultater er den store betydning, som kulturarven og de historiske miljøer har for borgerne. Da respondenterne blev spurgt om, hvilke kvaliteter der kendetegner bymidten, fremhævede 67 % de historiske bygninger og kulturarven, mens 68 % pegede på den hyggelige atmosfære.

Hele 86 % mener, at historiske steder giver en bedre forståelse af fortiden, og 72 % oplever, at de historiske steder også bidrager til forståelsen af nutidens forhold. Til gengæld falder opbakningen, når kulturarven kobles til den enkeltes personlige identitet. Her svarer cirka halvdelen af respondenterne, at historiske steder bidrager til forståelsen af, hvem de selv er. Dette indikerer, at kulturarven først og fremmest opfattes som en fælles ressource og et vigtigt kendetegn for byen snarere end som noget, der direkte former den enkelte borgers identitet.

Undersøgelsen viser desuden, at kulturarven har betydning for mange borgeres valg af bosted. Næsten halvdelen af respondenterne vurderer, at kulturarven spiller en stor eller meget stor rolle, når de vælger, hvor de ønsker at bo. En respondent i spørgeskemaet formulerer det sådan her: *"Den gl. bydel omkring Naffet betyder meget for mig, så det var grunden til, jeg flyttede her til. Og så alt det historiske, som byen emmer af"*

→ EN STÆRKERE OG MERE SYNLIG FORTÆLLING

Selvom kulturarven vurderes som en af Haderslevs store styrker, peger dialogen blandt fokusgrupperne samt flere af kommentarerne i spørgeskemaundersøgelsen på, at potentialet ikke udnyttes fuldt ud.

Dykker vi ned i besvarelserne i spørgeskemaet fremhæver flere at de har en oplevelse af, at byen rummer mange kvaliteter og historier, som ikke bliver synlige nok for hverken borgere eller besøgende. Flere respondenter peger på behovet for en stærkere fortælling om Haderslev og en mere aktiv formidling af byens kulturhistoriske kvaliteter: *"Vi har utrolig meget at byde på i Haderslev. Kultur, historie, smuk by, natur. Vi er bare ikke særlig gode til at markedsføre os. Der er ind imellem fine arrangementer, som man først finder ud af var der, efter de er afholdt Vi skal 'sælge' Haderslev bedre".*

En anden respondent beskriver ligeledes, hvordan byens mange kvaliteter ofte er skjulte for dem, der ikke

allerede kender byen: *"Haderslev har VIRKELIG mange kvaliteter, men hvordan gør vi andre opmærksomme på dette? Det kræver en stærk fortælling og at fremhæve de unikke ting, der er i Haderslev – for vi har mange"*

I fokusgruppen med beboere fra bymidten blev der ligeledes udtrykt et ønske om en stærkere formidling af byens historiske lag og fortællinger. Særligt i de forskellige bykvarterer, hvor hverdagslivet udfolder sig. Flere deltagere beskrev en stolthed over byen og et ønske om at dele denne stolthed med andre. En deltager fortalte f.eks., hvordan hun ofte tog sig tid til at fortælle turister om områdets historie, når de opholdt sig i nærheden af hendes bolig.

Flere beboere i fokusgruppen pegede derudover særligt på de mange små passager, sidegader og baggårds-miljøer, som indeholder fortællinger om byens udvikling gennem århundreder. Flere oplevede, at disse steder rummer nogle af byens mest interessante kulturhistoriske kvaliteter, men at de i dag er relativt ukendte for både besøgende og mange lokale.

På tværs af både spørgeskema-besvarelser og fokusgrupper tegner der sig et billede af en historisk bymidte, hvis styrke i høj grad ligger i helheden. Det er selvfølgelig en række centrale attraktioner der trækker mange besøgende til, fx. Domkirken. Men potentialet for formidling af kulturmiljøet findes i høj grad i samspillet mellem de centrale attraktioner og så den historiske bystruktur, de kulturhistoriske miljøer og forskellige kvarterer og de mange fortællinger, der knytter sig til stederne. En respondent i spørgeskemaet formulerer det sådan her: *Haderslev bymidte har en særlig kvalitet i de historiske bygninger, de små gade-forløb, brosten, passager, gårdum og nærheden mellem bolig, handel, parkering og byliv. Det giver byen en stemning og karakter, som er værd at bevare og udvikle.*

CENTRALE POINTER

- Kulturarven og de historiske bymiljøer er blandt byens største kvaliteter.
- Kulturarven har betydning for bosætning, og mange vælger byen på grund af dens historiske kvaliteter.
- Borgerne ønsker en stærkere og mere synlig formidling af byens historie og kulturarv.
- Passager, baggårde og historiske kvarterer fremhæves som særlige kvaliteter med et stort potentiale.
- Et fokus på helhedsoplevelsen i bymidten. Det er ikke kun de velkendte attraktioner, men også de bymiljøer og forskellige kvarterer bymidten rummer.

BYLIV

Gode steder at mødes

→ ET MERE LEVENDE BYMILJØ

Når borgerne i spørgeskemaundersøgelsen skal pege på de kvaliteter, der bedst beskriver Haderslev bymidte, fremhæves især den hyggelige atmosfære og de historiske bygninger.

Samtidig viser både spørgeskemaundersøgelsen og dialog med fokusgrupperne, at mange borgere ønsker en mere levende bymidte med flere aktiviteter, opholdsmuligheder og mødesteder. Mere end halvdelen af respondenterne i spørgeskema svarer, at de vil se positivt på et mere levende bymiljø med flere butikker, caféer og aktiviteter, der kan skabe liv i gaderne både i dag- og aften timerne. Da mere end halvdelen af respondenterne er bosat i bymidten, er dette en væsentlig pointe. Resultatet peger på, at ønsket om mere byliv ikke alene kommer fra besøgende eller pendlere, men også fra de mennesker, der bruger bymidten som deres daglige nærmiljø.

Når respondenterne i spørgeskemaet bliver spurgt om, hvad der skal til for at gøre Haderslev til en endnu bedre by at bo, besøge og arbejde i, er de mest populære forslag en havnefront med flere faciliteter og aktiviteter (38 %), en mere velholdt bymidte (37 %), et stærkere handelsliv (35 %), et større udvalg af caféer og spisesteder (28 %) samt flere mødesteder på tværs af alder og interesser (24 %).

Netop caféer, restauranter og mødesteder blev også i fokusgrupperne fremhævet som noget, der bidrager positivt til liv og aktivitet i bymidten. Når deltagerne i fokusgruppen blev spurgt om, hvilke steder de holder særligt meget af at besøge, blev blandt andet Skøtts Kaffebær ved Gravene nævnt flere gange. Det peger på, at de steder, der opleves som attraktive, ikke nødvendigvis er de største eller mest markante, men ofte steder hvor mennesker mødes, opholder sig og skaber liv i hverdagen.

→ BYLIV SOM STEMNING OG OPLEVELSER

Flere deltagere i fokusgrupperne gav også udtryk for et ønske om mere aktivitet og flere mennesker i bymidten – ikke mindst på Torvet og Gravene blev fremhævet. Samtidig handlede samtalerne i høj grad om stemning og oplevelser. Betydningen af at være en del af et sted hvor der er andre mennesker blev flere gange betonet. Det var ikke nødvendigvis de fysiske rammer i sig selv, der blev fremhævet som kvaliteter, men snarere livet mellem bygningerne, på pladserne eller på gaden. En

beboer beskrev f.eks. glæden ved Torvet og Gravene sådan her: ”*Jeg elsker når der er masser af liv, restauranterne rykker ud og det hele summer*”.

Spørgeskemaet peger ligeledes på en række konkrete steder med potentiale for mere aktivitet og byliv. De mest fremhævede områder er Gravene (63 %), Gågaden (53 %), Nørregade (35 %) og Torvet ved Domkirken (31 %). At de samme steder fremhæves i både spørgeskema og fokusgrupper understreger deres betydning som nogle af bymidtens vigtigste fælles byrum.

Omvendt blev iskiosken ved Damparken nævnt som et sted, mange undgår. Repræsentanter fra både beboerne og de erhvervsdrivende fra fokusgrupperne beskrev området som nedslidt og uden den kvalitet og aktivitet, der kendetegner de mest populære steder i bymidten. Flere pegede på kvaliteterne ved Damparken og et potentiale for at udvikle området omkring iskiosken med inddragelse af nye kommercielle aktører. Som sådan handlede det derfor ikke kun om et fysisk løft af området men i lige så høj grad om at kunne tiltrække de interessante kommercielle aktører.

Set i et byudviklingsperspektiv er dette en vigtig pointe. Undersøgelsen peger på, at udviklingen af bymidten ikke alene handler om fysiske forbedringer af bygninger og gader, men i høj grad om at skabe rammer for ophold, møder og aktiviteter. De centrale pladser og byrum fungerer som byens fælles opholdsrum og er afgørende for oplevelsen af identitet, liv og attraktivitet. Når borgerne peger på disse steder som særligt betydningsfulde, indikerer det, at de allerede i dag spiller en vigtig rolle i bylivet, men også at de rummer et potentiale for at blive endnu stærkere mødesteder.

Dialogerne i fokusgrupperne viste dog også, at der eksisterer forskellige holdninger til, hvordan disse områder bør udvikles. Hvor nogle ønsker mere liv og aktivitet på pladser som fx Gravene, har andre fokus på kvaliteterne i det eksisterende eller ønsker til mere eller mindre parkering og trafik. Balancen mellem kulturmiljøets historiske kvaliteter, trafikale hensyn, opholdsmuligheder og ønsket om mere byliv blev et gennemgående tema i alle fokusgrupperne.

CENTRALE POINTER

- En stor del af borgerne ønsker mere liv i bymidten med flere aktiviteter, caféer, butikker og mødesteder.
- Byliv handler ikke kun om fysiske rammer, men også om stemning, sociale møder og oplevelser.
- Gravene, Gågaden, Nørregade og Torvet har ifølge borgerne størst potentiale for mere aktivitet, men holdningerne er splittet.
- Der er både et ønske om mere liv og en debat om balancen mellem aktivitet, trafik, parkering og byens historiske kvaliteter.

DET KOMMERCIELLE

Et handelsliv i forandring

→ BEKYMRINGER OM HANDELSLIVET

Handel i gågaden er den funktion, flest benytter, idet mere end 60 % angiver dette som en af årsagerne til deres besøg. Samtidig svarer mere end halvdelen, at de besøger bymidten for henholdsvis indkøb og café- eller restaurantbesøg. Resultaterne viser, at detailhandlen fortsat udgør en central drivkraft for bymidtens liv og aktivitet, og at et velfungerende butiksliv samtidig understøtter byens øvrige funktioner og oplevelser.

På tværs af både spørgeskemaundersøgelsen og fokusgrupperne træder samtidig en række bekymringer omkring handelslivet tydeligt frem. Mange oplever, at detailhandlen står over for betydelige udfordringer, og flere peger på behovet for at styrke bymidtens attraktivitet som handels- og oplevelsesdestination. Særligt de større boksbutikker uden for bymidten bliver fremhævet som en udfordring. Som en respondent i spørgeskemaet skriver: *"Stop med at bygge store, grimme betonbyggerier med plads til discountkæder. Hold handelsliv i bymidte. Bevare gamle bygninger. Fokus på æstetik"*. En anden fremhæver samme pointe: *Mere fokus på den eksisterende bymidte frem for at udvikle nye handelsområder udenfor centrum*

Bekymringen handler ikke alene om de enkelte butikkers omsætning, men også om de afledte effekter på bylivet. Når færre mennesker besøger bymidten for at handle, risikerer det samtidig at påvirke caféer, restauranter og andre funktioner, som er afhængige af et aktivt byliv.

Flere deltagere i fokusgrupperne efterlyste flere små iværksættervirksomheder, lokale specialforretninger og unikke butikker, som kan være med til at differentiere bymidten fra andre handelsbyer. Som en respondent i spørgeskemaet skriver: *"Gågadens langsomme død skal modarbejdes. Flere små start-ups og lokale specialforretninger, der adskiller bymidten fra alle andre (fx We go local!). Det kan ikke passe, at det bedre kan betale sig at lade butikker stå tomme, end at sætte huslejen ned"*.

Der blev også peget på udfordringer med tomme butikslokaler, dyr husleje og på behovet for mere fleksible vilkår for nye erhvervsdrivende.

→ STÆRKE FORBINDELSER ER AFGØRENDE

Udviklingen omkring Jomfrustien og havneområdet fyldte særligt meget i fokusgruppen med erhvervsdrivende, hvor flere havde en tæt relation til området. Flere deltagere pegede på, at den forbedrede forbindelse mellem bymidten og havnen har skabt nye muligheder for erhvervsudvikling og etablering af nye virksomheder. Virksomheder som Zeitgeist, biografen og andre nyere aktører blev fremhævet som eksempler på, hvordan nye miljøer og destinationer kan skabe aktivitet, tiltrække besøgende og bidrage til en positiv udvikling af byen. De fremhævede også en potentiel stærk synergi imellem de forskellige aktører, der godt kunne udnyttes endnu mere.

Samtidig blev der udtrykt bekymring for, om udviklingen omkring havnen på sigt kan føre til en forskydning af aktiviteter og kundestrømme væk fra gågaden og de traditionelle handelsstrøg. Flere erhvervsdrivende understregede derfor betydningen af at sikre stærke forbindelser mellem havnen og bymidten, så udviklingen kommer hele byen til gavn og understøtter et samlet centrum frem for at skabe konkurrence mellem forskellige dele af byen.

CENTRALE POINTER

- Handelslivet i bymidten opleves som presset, særligt på grund af konkurrence fra butikker uden for centrum.
- Et levende handelsliv ses som afgørende for byliv, caféer og restauranter.
- Der efterspørges flere lokale specialbutikker og iværksættere, som kan gøre bymidten mere attraktiv og unik.
- Høje huslejer og tomme butikker opleves som en barriere for udvikling.
- Udviklingen ved havnen og Jomfrustien rummer både muligheder og risici, og mange understreger behovet for stærke forbindelser til bymidten, så hele centrum styrkes.

MOBILITET

Trafik og parkering

→ TRAFIK I BYMIDTEN

Et gennemgående tema i fokusgrupperne var ønsket om at begrænse biltrafikken gennem bymidten. Flere af beboerne og de erhvervsdrivende fra fokusgrupperne pegede på, at gennemkørende trafik flere steder påvirker bymiljøet negativt, og særligt Nørregade blev fremhævet som et område, hvor der ønskes en bedre regulering af trafikken samt et fokus på at skabe med bedre forhold for gående og cyklister. Derudover nævnes den gennemkørende trafik i de forskellige bykvarterer som en udfordring, der både forringer oplevelsen af bymiljøet og medfører fysiske problemer. Især den tunge trafik fra lastbiler belaster bygningerne, som flere steder ikke kan holde til påvirkningen.

Samtidig tegnede der sig ikke et entydigt billede af, hvordan trafikken bør håndteres, når man spørger beboerne og de erhvervsdrivende. Flere gav udtryk for en bekymring for, om en reduktion af biltrafikken kan få negative konsekvenser for handelslivet. Særligt blev der peget på, at bymidtens butikker fortsat er afhængige af en god tilgængelighed, og at en begrænsning af biltrafikken derfor bør ske med omtanke, så den ikke reducerer antallet af besøgende eller svækker handelslivet.

→ PARKERING OG ANKOMST

Et gennemgående tema i både spørgeskemaet og fokusgrupperne har været parkering og ankomsten ind til bymidten. Samtidig er det et af de emner, hvor holdningerne er mest delte. I spørgeskemaet er der en lang række kommentarer omkring ønsker til bedre beboerparkering samt mindre gennemkørsel i bymidten. Det bliver gentagne gange understreget at det er vigtigt, at der fortsat er plads til de mennesker, som bor i den historiske bykerne, samt at beboerparkering er vigtigt at indtænke, særligt hvis der bygges nye boliger.

”Når man fra oplandsbyerne ønsker at handle i Haderslev, men ikke kan finde parkering nær bymidten og gågaden, så ender man med at fravælge Haderslev”

Citat fra spørgeskema

Parkeringsforhold fylder også meget i fokusgruppernes beskrivelser af deres oplevelse af bymidten. Flere deltagere påpeger dog, at oplevelsen af manglende parkeringsmuligheder i nogle tilfælde synes at være mere fremtrædende end det faktiske antal tilgængelige parkeringspladser. Der henvises her specifikt til parkering for besøgende og ikke til beboerparkering.

Samtidig fremhævede flere deltagere, at besøgende i højere grad bør ankomme til byen og derefter bevæge sig rundt til fods. Dette peger på et behov for tydelige ankomstpunkter og parkeringsområder, der kan fungere som forbindelsesled til bymidten og skabe gode forbindelser videre ind i byen.

→ BUSSTATIONEN SOM ANKOMSTPUNKT

I fokusgruppen med de unge var der særligt fokus på busstationen som et sted, de unge bruger meget tid. Flere beskrev området som et nødvendigt opholdssted i forbindelse med transport til og fra skole, fritidsaktiviteter og arbejde, men samtidig som et sted, der i dag opleves utrygt og ikke særligt rart at opholde sig i. Busstationen blev af flere karakteriseret som et sted med få kvaliteter ud over den praktiske funktion, og hvor manglen på liv, aktivitet og attraktive opholdsmuligheder bidrager til en oplevelse af utryghed. Blandt både beboere og handelsdrivende blev busstationen også nævnt som et sted de undgår.

De unges perspektiver peger dermed på, at udviklingen af bylivet ikke alene handler om de historiske pladser og opholdsrum, men også om de funktionelle byrum og ankomstområder, som mange bruger i hverdagen. For de unge fremstår busstationen som et sted med et uudnyttet potentiale, hvor forbedringer af de fysiske rammer, øget aktivitet og bedre sammenhæng til den øvrige bymidte kan bidrage til både øget tryghed og en mere positiv oplevelse af byen. Busstationen kan derfor ses som et eksempel på, hvordan arbejdet med byliv også handler om at skabe attraktive hverdagsrum for de grupper, der bruger byen mest i det daglige.

CENTRALE POINTER

- **Mindre trafik i bymidten kan bidrage til et mere attraktivt bymiljø. Nørregade er et sted der ofte bliver nævnt .**
- **Trafik er også byliv og bidrager til kunder i butikken. En begrænsning af trafikken må derfor ske med omtanke.**
- **Beboerparkering er en vigtigt, for at sikre hverdagsliv i bymidten.**
- **Det skal være nemmere at ankomme til bymidten, parkere bilen og fortsætte til fods.**
- **Busstationen er nedslidt og fungerer ikke som et attraktivt ankomststed**

MOBILITET

Forbindelser

Et emne der flere gange blev nævnt i dialogen med fokusgrupperne er ønsket om at styrke de bløde trafikanters muligheder i Haderslev bymidte. Flere deltagere peger på, at bymidtens oplevelseskvaliteter i høj grad knytter sig til muligheden for at bevæge sig gennem byen til fods eller på cykel, hvor de historiske gader og passager opleves bedst.

→ BEDRE CYKELFORBINDELSER

Banestien, der følger den tidligere jernbanetracé fra den nordlige del af byen forbi bymidtens vestlige side og videre mod syd, bliver i fokusgrupperne nævnt som et af de steder, de sætter størst pris på. Stien opleves som en vigtig forbindelse, der har forbedret mulighederne for at cykle sikkert og nemt til bymidten. Flere deltagerer understregede, at gode forhold for gående og cyklister bør være et centralt indsatsområde i den videre udvikling af bymidten.

Et konkret udviklingsønske, der blev fremhævet, var etableringen af en bro over Møllestrømmen mellem Erlev Bjerger-området og yderdammen. En sådan forbindelse vil kunne skabe en mere direkte adgang til bymidten via Damparken og styrke de grønne forbindelser gennem byen. Fokusgruppedeltagerne pegede generelt på, at udviklingen af en sammenhængende infrastruktur for gående og cyklister er afgørende, hvis det skal være det naturlige valg at bevæge sig rundt i byen uden bil.

”Det er vigtigt at udforme en infrastruktur, som gør det til det naturlige valg at cykle eller gå fra boligen til andre dele af byen”

Citater fra spørgeskema

→ PASSAGER OG SMUTVEJE

På tværs af spørgeskemaundersøgelsen og fokusgrupperne blev bymidtens netværk af passager, smutveje og mindre forbindelser fremhævet som en særlig kvalitet. Flere deltagere beskrev, hvordan disse forbindelser gør det muligt at bevæge sig gennem byen på en anden måde end langs de traditionelle gader og samtidig skaber oplevelser, der bidrager til bymidtens identitet. I spørgeskemaet fremhæver en respondent netop denne kvalitet i bymiljøet: *”Passagerne er en helt unik måde at bevæge sig på i byrummet for de gående og cyklende, hvor tungere trafik ikke er, og hvor der kan gemme sig hemmeligheder og nye oplevelser. Smutvejene danner et helt separat blødt trafiknet spredt ud over byen.”* Passagerne blev således ikke alene beskrevet som praktiske genveje, men også som en del af den særlige oplevelse af bymidten. Flere af disse forbindelser opleves dog som relativt skjulte eller utydelige, hvilket peger på et potentiale for i højere grad at synliggøre og styrke dem, som en integreret del af bymidtens samlede stinet.

CENTRALE POINTER

- Der er ønske om at styrke forholdene for gående og cyklister i bymidten.
- Banestien fremhæves som en vigtig og velfungerende cykelforbindelse.
- Passager og smutveje er en særlig kvalitet, men kan gøres mere synlige og sammenhængende

DET BLÅ OG DET GRØNNE

Rekreative åndehuller og sammenhænge

→ NÆRHEDEN TIL NATUREN SOM EN KVALITET

Både i spørgeskemaet og i fokusgruppen med beboerne fremhæves nærheden til naturen som en væsentlig kvalitet og en vigtig grund til at bo i eller besøge Haderslev bymidte. Særligt Damparken, Jomfrustien og Havnen bliver oplevet rekreative rum der er en del af bymidten. Flere peger derudover kvaliteten i de eksisterende træer og grønne områder og baggårde som en væsentlig kvalitet, der skal passes på.

→ DAMPARKEN SOM REKREATIVT ÅNDEHUL

I spørgeskemabesvareelserne fremhæves Damparken og området omkring Haderslev Dam som en væsentlig styrke ved byen og et rekreativt åndehul. Flere peger på, at de grønne omgivelser bidrager til en rolig atmosfære, som både borgere og besøgende værdsætter.

I forbindelse med at fokusgruppedeltagerne skulle udvælge et sted de holder af blev Damparken også nævnt mange gange.

Besvarelserne viser samtidig et ønske om at udvikle Damparken yderligere. Der nævnes blandt andet bedre vedligeholdelse, flere opholdsmuligheder og flere rekreative faciliteter, såsom motionsredskaber, en opgradering af legepladsen eller aktiviteter, der kan invitere endnu flere til at bruge området tæt på vandet.

→ HAVNEN OG JOMFRUSTIEN

Havneområdet udpeges også i spørgeskemaet som et sted med stort rekreativt udviklingspotentiale. I fokusgruppen var det særligt de unge der havde fokus på havneområdet Her blev havnen og de omkringliggende områder fremhævet som nogle af de mest attraktive steder i byen. De unge orienterer sig i høj grad mod de aktiviteter og faciliteter, der findes i tilknytning til havnen, og flere beskrev området som et naturligt sted at mødes med venner, opholde sig og være aktiv.

For de unge er attraktive byrum tæt knyttet til muligheden for at opholde sig uden nødvendigvis at skulle købe noget. De efterspørger steder, hvor man kan mødes uformelt, være sammen på tværs af interesser og aldersgrupper samt opleve aktivitet i byrummet. Havneområdet blev derfor fremhævet som et sted, der allerede rummer nogle af disse kvaliteter, men som samtidig har potentiale til at udvikle sig yderligere. Her fyldte ønsker om et nyt havnebad meget.

At havnefronten topper listen over ønskede forbedringer, understreger, at mange borgere ser bymidten som mere end det traditionelle og historiske centrum omkring Domkirken, Torvet og gågaden. Bymidten opleves i stigende grad som et sammenhængende byområde, hvor forbindelsen mellem centrum og havnen spiller en vigtig rolle for den samlede byoplevelse.

Udviklingen omkring Jomfrustien har været med til at understøtte denne opfattelse. Forbindelsen vil (når den bliver fuldt udbygget) fungere som et naturligt bindeled mellem den historiske bykerne og havneområdet og har allerede inden færdiggørelse bidraget til at skabe en stærkere fysisk og mental sammenhæng mellem de to dele af byen. Dermed fremstår havnen i højere grad som en integreret del af bymidten frem for et særskilt område uden for centrum.

Den samme pointe træder frem i fokusgrupperne, hvor deltagerne blev bedt om at indtegne deres egen oplevelse af bymidtens geografiske udstrækning. Flere af deltagerne inkluderede både havneområdet og Jomfrustien i deres afgrænsning af bymidten. Dette indikerer, at borgernes opfattelse af centrum ikke kun knytter sig til det historiske bymiljø med også de rekreative blå og grønne områder der ligger i tilknytning.

CENTRALE POINTER

- Naturen og de rekreative områder i tilknytning til bymidten er en central kvalitet ved Haderslev bymidte.
- Damparken er et vigtigt rekreativt åndehul med potentiale for udvikling.
- Særligt de unge fremhæver havnen som et attraktivt mødested og efterspørger flere aktiviteter.
- Havnen, Jomfrustien og de blå og grønne områder binder i stigende grad bymidten sammen.

SAMLET HOVEDBUDSKAB

Opsamlingen peger på fem centrale tematikker

BEVAR kulturarven, **BRUG** den aktivt som drivkraft for udvikling og **FORTÆL** historierne – det er Haderslev bymidtes største styrke.

SKAB gode rammer for byliv til hverdag og fest, med et fokus på kultur, handel, oplevelser og fællesskab.

UNDERSTØT en koncentration af handelslivet langs gågaden, **DYRK** forskellighederne i sidegaderne og **BIND** sammen på tværs.

FORBEDR mobiliteten med bedre forhold for gående og cyklister samt gode ankomstforhold for bilister.

UDNYT det grønne og det blå som en integreret del af bymidstens identitet og oplevelser.

BILAGSOVERSIGT

1: National Kulturmiljøafgrænsning af Haderslev bymidte

2: Skabelon til hjemmeopgave + opsamling på hjemmeopgaver

3: Oversigt over deltager i aktørinterviews

4: Pdf med spørgeskemaopsamling i diagrammer

5: Excell-fil med udtræk af alle besvarelser

BILAG 1:

National kulturmiljøudpegning - Haderslev bymidte

BILAG 2:

Hjemmeopgave + opsamling

SÅDAN GØR DU

Kære dig
Tak for at være med!

I denne øvelse skal du hjælpe med at kortlægge, hvordan du oplever forskellige steder i bymidten. Sådan gør du:

1. Kortlæg din oplevelse af bymidten

Læs beskrivelserne herunder, find det tilhørende klistermærke, og placér det på de steder på kortet, som du synes passer bedst.

- Steder du holder af
- Steder med potentiale for mere
- Steder du undgår
- Steder du ofte kommer
- Steder du opholder dig
- Andet: _____

Du må gerne placere flere klistermærker det samme sted og bruge samme type klistermærke mange steder på kortet.

2. Markér bymidten

Tegn på kortet en streg rundt om det område, du oplever som bymidten.

Du skal ikke følge en officiel grænse - vi er interesserede i, hvordan du personligt oplever området.

4. Tag fotos i byen

Gå en tur i bymidten og tag 2 fotos:

- Et sted i bymidten, som du holder særligt af.
- Et sted i bymidten, som du typisk undgår.

Tak for at dele din viden med os
- god fornøjelse!

3. Tag et foto af dit kort

Når du er færdig med kortet, skal du tage et foto af det.

5. Send dine fotos

Send dine 3 fotos til Majken på mail: mh@flaak.dk
Senest d. 5/6

Skriv i emnefeltet:
Haderslev fotos, beboer

Hvis det driller, kan du bare tage dine fotos med på telefonen til næste fokusgruppemøde.

OPSAMLING BEBOERE: AFGRÆNSNING AF BYMIDTEN

OPSAMLING ERHVERV: STEDER DU UNDGAAR

OPSAMLING BEBOERE: STEDER DU OFTE KOMMER

OPSAMLING BEBOERE: STEDER DU OPHOLDER DIG

OPSAMLING ERHVERVS: STEDER DU OFTE KOMMER

OPSAMLING BEBOERE: STEDER DU OPHOLDER DIG

OPSAMLING BEBOERE: STEDER MED POTENTIALE FOR MERE

OPSAMLING BEBOERE: STEDER DU HOLDER AF

OPSAMLING ERHVERV: STEDER MED POTENTIALE FOR MERE

OPSAMLING ERHVERV: STEDER DU HOLDER AF

OPSAMLING BEBOERE: STEDER DU UNDGÅR

OPSAMLING ERHVERV: STEDER DU UNDGÅR

BILAG 3:

Lister over deltagere i aktørinterviews samt deltagere i fokusgrupper

Gennemførte aktørinterviews

Grundejerforeningen Store Klinkbjerg
Klosterkvarteres Grundejerforening
Haderslev Domkirke og Domsogn
Kunsthø 6100
Kultursamvirket Haderslev
Foreningen Bestyrelsen
Haderslev Erhvervsråd
Haderslev Butikker
Destination Sønderjylland
Visit Haderslev
Kløften Festival
Hertug Hans Festival
Home
Haderslev Udviklingsgruppe
By og Land - Haderslev
Kulturhuset Bispen

Deltagere i fokusgrupper og spørgeskema

Fokusgruppeinterviews er gennemført af Flåk og E+N Arkitektur i samarbejde med projektgruppen fra Haderslev Kommune.

I alt deltog 18 borgere i fokusgruppeinterviewene. Deltagerne repræsenterede forskellige brugergrupper, herunder beboere i kulturmiljøet, beboere fra andre dele af byen, erhvervsdrivende med virksomhed i kulturmiljøet samt unge. Flere deltagere repræsenterede flere roller samtidigt, f.eks. som både beboer og erhvervsdrivende.

Introduktion til projektet og hjemmeopgaver blev afholdt i Ridehuset. Fokusgruppeinterviews blev afholdt på Bispen Kulturhus i Haderslev med efterfølgende gåtur i bymidten.

Fokusgruppeinterviews blev gennemført tirsdag d. 9. juni og der var afsat 3 timer til fokusgruppeinterviews med afsluttende gåtur.

3244 antal borgere blev inviteret til at deltage i spørgeskemaundersøgelsen via e-boks. Herudover blev link til spørgeskemaet delt via Haderslev Kommunes hjemmeside og facebookside.